

Regulatorni okvir istraživanja i eksploatacije ugljikovodika

ZAŠTO MIJENJATI ZAKON ZA ISTRAŽIVANJE I EKSPLOATACIJU UGLJIKOVODIKA?

■ prof. dr. sc. Igor DEKANIĆ, dipl. ing.

Unatoč tome što se istraživanje ugljikovodika u Hrvatskoj odvija već dulje od stoljeća i pol, a eksploatacija više od sedam desetljeća, u Hrvatskoj nije postojala praksa primjene fiskalnih sustava i financijskih modela za nadmetanja za istraživanje i eksploataciju fluidnih ugljikovodika. Nije bilo natječaja za koncesije ni mogućnosti za uključivanje inozemnih investitora. Tek je 2013. godine donesen Zakon o istraživanju i eksploataciji ugljikovodika kao poseban zakon kojim se prvi put propisao način njihovog istraživanja i eksploatacije u skladu s međunarodnom praksom. Na njegovom je temelju posebnim zakonom 2014. godine osnovana Agencija za ugljikovodike kao jezgra jedinstvenog regulatornog sustava te djelatnosti.

Desetljećima su se istraživanja i eksploatacija ugljikovodika u Hrvatskoj obavljala u okviru domaće državne tvrtke. To je INA - Industrija nafte koja je osnovana 1964. godine integracijom Naftaplina, tvrtke za istraživanje i eksploataciju nafte, dviju rafinerija, u Rijeci i Sisku i tvrtke za trgovinu naftnim derivatima, koje su sve desetljeće i pol prije toga djelovale samostalno. Do 2003. godine INA je bila u potpunom državnom vlasništvu, a koncesije za istraživanje ugljikovodika dodjeljivale su se u skladu s njezinim razvojnim planovima, a eksploatacijske koncesije na temelju otkrića ugljikovodika i planova za razradu ležišta i pridobivanje nafte i plina. Vlasništvo nad ugljikovodicima, kao državno vlasništvo i javno dobro, nije bilo predmetom ugovaranja ni podjele, a naknada za eksploataciju (u međunarodnoj praksi se koristi engleska riječ *royalty*) plaćala se u obliku minimalne naknade od 2,5% vrijednosti pridobivenih količina i koristila se za razvoj lokalnih zajednica. Svi geološki, geofizički i tehnološki podaci o ležištima bili su u posjedu i na čuvanju u toj državnoj tvrtki.

Tijekom tranzicije iz sustava socijalističke planske u tržišno gospodarstvo trebalo je i taj dio

gospodarske regulacije temeljito promijeniti. No, ta promjena nije išla lako ni jednostavno jer je harmonizacija državne regulacije s tržišnim načelima i pravilima bila u domaćim okolnostima pod različitim utjecajima: od razočaranja javnog mišljenja rezultatima tranzicije i privatizacije gospodarstva, do strateškog karaktera naftne industrije, ali i razmjernog dobrog funkcioniranja INA-e, sve dok se nije iscrpio veći dio rezervi ugljikovodika nagomilan još u osamdesetim godinama prošlog stoljeća. Uz to, ekonomski odnosi u tom dijelu gospodarstva bili su razmjerno stabilni zbog povoljnih okolnosti na međunarodnim energetskim tržištima i razmjerno skupe nafte u razdoblju nakon 2002. pa sve do sredine 2014. godine. Državni regulatorni sustav bio je 'pokriven' statutom INA-e kao državne tvrtke i to je trajalo do njezine privatizacije.

Nakon privatizacije INA-e, koja se u nekoliko etapa odvijala 2002. - 2011. godine, regulatorni sustav te djelatnosti, koji je bio 'de facto' spregnut s državnom tvrtkom, valjalo je izdvojiti i ustrojiti kao dio državnog regulatornog sustava, slično kao kod ostalih djelatnosti, npr. financijskih ili telekomunikacija.

**CIJELI KOMENTAR
PROČITAJTE U TISKANOM
IZDANJU ČASOPISA**